

**Antonín
Charouzek**

KLUKOVINY V MUNDÚRU

PRAGO/LINE

KLUKOVINY V MUNDÚRU

Antonín Charouzek

Praha 2014
Nakladatelství Jindřich Kraus - PRAGOLINE

*Tuto knížku připisuji své manželce Sybille,
které vděčím i za to, že jsem se odhodlal k napsání toho,
co je na dalších stránkách.*

A. Ch.

Copyright © Antonín Charouzek
© Nakladatelství Jindřich Kraus - PRAGOLINE 2014
ISBN PDF: 978-80-87872-50-5

Předmluva

Po maturitě na průmyslovce Olda Charda nastoupil jako kostelník a žil na faře. Odtud narukuje k výkonu základní vojenské služby.

Vojna však není fara ani domov důchodců.

Ve vojenském mundúru se rychle orientuje a přežije i chmurné chvíle s nezvyklým humorem.

Nesloužil u černých baronů, ale u protiletadlového vojska, které se přezbrojovalo na vojsko raketové.

Mnohdy neuvěřitelně veselé příhody, které jsou v knížce popisované, nejsou memoáry ani životopisem, ale skutečně se udály. Některá jména jsou však záměrně změněna.

Po více jak sto čtyřiceti letech byla u nás zrušena zákonná vojenská povinnost a mladí muži už nebudou muset nedobrovolně ztrácet nejlepší roky svého života ve vojenském mundúru při výkonu tak zvané základní vojenské služby, chcete-li prezenční.

Olda by bojovým duchem nikdy nezastínil ani Alexandra Makedonského, ale ve svých příbězích by si občas mohl podat ruku se Švejkem, protože i filuta Charda nastavuje směšné zrcadlo době, kdy vojákoval.

Ten starší oblékal vojenský mundúr v době první světové války a mladší zhruba o čtyřicet let později.

Jeden vojákoval za monarchie a druhý za socialismu. Olda nebyl triviálním ulejšákem, ale dokázal se vysmívat pitomostem, které ho potkaly ve vojenském mundúru.

Prošel několika vojenskými odbornostmi a útvary a své často až neuvěřitelné a odvážné humorné příběhy vypráví sám bez obav z vyzrazení vojenského tajemství.

Všechno přežil bez velkých problémů jen a jen díky své nátuře.

Svými příhodami dává nahlédnout do veselého zákulisí vojenského života i těm, kteří vojnu nikdy neprožili a už asi neprožijí.

Byla i děvčata, která dobrovolně oblékala vojenské uniformy. I s těmi se Olda potkal, když sloužil jako zdravotník na ošetřovně.

Ve svých příbězích vzpomíná jen na to veselé a dobré.

Na všechno špatné se rádo zapomíná.

Autor

Přijímač obránce vlasti

Na nádraží Louny - předměstí už bylo veselo. Regruti z celého okolí brali nástup na vojnu s veselou myslí. Hlavně ti, kteří přijeli z nedalekých vesnic.

Každý vláčel nějakou tašku anebo menší kufrík.

Aby se celému aktu dostalo větší pompéznosti, byl na zdi ve směru od města velký rudý transparent - LIDOVÁ ARMÁDA PATŘÍ LIDU.

Kluky z vesnic na nádraží přivázeli předsedové místních národních výborů nebo předsedové jednotných zemědělských družstev. Pokládali si za velkou čest být u toho, když se posiluje bojeschopnost Varšavské smlouvy.

Z nedalekých Pnětluk svým vlastním autem „spartak“ přivezl brance předse-
družstva Malík. Kromě toho, že byl schopným a podnikavým předsedou družstva, hrozně rád hrál na pianovou harmoniku a využíval každé příležitosti, aby si mohl pořádně od plic zazpívat.

„Spartakem“ dovezl čtyři brance. Jeden z nich řídil a Malík vedle něho, při staženém okénku, vyhrával a zpíval na celé kolo. Branci mu vydatně pomáhali.

Když dorazili na nádraží, dlouho se soukali z osobáku ven. Předsedovi pomohli svorně jako jeden muž. Všichni byli rozveseleni a neustále z flašky nabízeli ostatním rekrutům pár hltů kořalky.

Jen málokterý odolal.

Malík vyhrával jako na koncertě. Stál na lavici před čekárnou a svoji fňuknu nenechal ani na minutku odpočinout. Jen když si doplňoval potřebné tekutiny několika hlty vodky z půllitrové lahve.

Zpíval a vyzýval brance, aby se přidali. U většiny kluků se mu to podařilo.

Jak tak hrál a neustále tankoval vodu do své baňaté cisterny, jeho oči čím dál tím víc svítily a připomínaly bodové divadelní reflektory.

Kolem pobíhající důstojník, který měl na starosti náš nástup, Malíka neustále povzbuzoval, aby hrál jednu písničku za druhou.

Ten chudák už ani neviděl, ale hrál a chraptivě zpíval.

Sem tam jej některý z branců podržel ve svíslé poloze nebo se s ním držel kolem ramen a domníval se, že zpívají dvojhlasně.

Pnětlukský předse-
družstva už měl z posledního, ale držel se svého předsevzetí, že své regruty z vesnice předá československé branné moci s největší poctou a v dobré náladě.

„Kluci, soudruzi odevšad, armáda není kojná! Zítra už budete našimi obránci! Na zdraví kanónů!“ vykřikoval ze všech sil mezi písničkami a doplňoval tekutiny.

Když řval heslo: „Mír potřebuje armádu...“ nedokončil, protože i s pianovkou z lavice u čekárny spadl.

Naštěstí jej dva regruti zachytili, ještě než stačil dopadnout na betonovou dlažbu. Odepnuli mu řemen od harmoniky a on na lavici začal spokojeně chrnět.

Na nádraží však bylo i nadále živo a veselo.

Nejstřízlivější bravec z Pnětluk zašel do blízkého zemědělského výkupního závodu. Tam se dohodl s traktoristou ze sousedních Konětop, který přivezl dodávku brambor, že odveze Malíka domů.

Traktor s valníkem zastavil před nádražím za mohutného jásavého řevu budoucích obránců vlasti.

„Kde je?“ neurvale pátral traktorista po předsedovi.

Několik ochotných jedinců ho zavedlo k lavičce, kde pochrupeval metrakový hromotluk.

„Kluci, to je malér. Jsem tu sám, a když pojedu, tak mně někde vypadne a může si ublížit. Když ho položíme na korbou, nastydne a je to stejný. Kruc-nál! Co s ním?“

„Tak ho šoupneme do jeho „spartaka“ a i s ním ho naložíme na valník,“ přišel s nápadem jeden z pnětlukských branců.

Traktorista svěsil postranice valníku, kluci jeden vedle druhého kolem škodovky se sehnuli a na povel traktoristy zvedli osobák a posadili ho na valník, jako by byl z papíru. Traktorista osmi cihlami zajistil auto proti svévolnému pohybu a zahákoval postranice. Jen tu u dveří spolujezdce „spartaka“ nechal volně viset.

Jakmile předseda poznal, že ho kluci zvedají, začal hulákat na celé Louny:

„Přes spáleniště, přes krvavé řeky jdou mstičí pluky neochvějně dál...!“ Přitom se neustále vzpouzel.

To vyřešil traktorista společně s důstojníkem.

Chytili Malíka každý z jedné strany a zpívali s ním. Když se vzepřel a odmítal udělat další krok k valníku, důstojník, který měl brigádyruku s kšiltlem posunutým hodně vlevo, se mu zblízka zahleděl do skelných očí a rázně pravil:

„Dostaneš přes drážku, i když si předseda! Tady je vojenskej prostor, kde velím, aby nebyl bordel. A ty koukej mazat do svého autáku.“ Potom se políbili a předseda pokračoval ve vrávoravé chůzi.

Traktorista požádal přihlížející střízlivce, aby mu pomohli.

Hodili Malíka do „spartaku“ na korbě, harmoniku dali na zadní sedadla, zabouchli dveře a pečlivě zahákovali poslední postranici.

Předseda otevřeným oknem cenil falešné zuby, zdravil brance a nepřestával zpívat vojenskej pochodové písně.

Traktor se dal do pohybu směrem Pnětluky.

Na nádraží bylo stále rušno a veselo. Dozírající důstojník nesrozumitelně vykřikoval čísla vojenských útvarů a shromažďoval podle nich do hloučků brance, aby nastoupili do stejného vagónu.

Stále zdůrazňoval nezbytnost zachování vojenského utajení a že od dnešního dne podléháme vojenským zákonům a trestům. Proto nám nemůže říci, kam kdo jede, protože by toho mohl nepřítel zneužít.

Kolem poledne se došourala lokálka. Za sebou táhla několik vagónů, které měly na dveřích vylepená tajná čísla vojenských útvarů.

Kolej vedla od Prahy směrem na Rakovník.

Usadil jsem se hned za dveřmi vagónu s číslem 3536. Proti mně se uvelebil Pavel Polcar. Byl malý a jen taktak měl vojenskou míru.

Výpravčí zapískal, zvedl plácačku a lokomotiva zafuněla, kola několikrát proklouzla a vlak se dal do pohybu směrem Rakovník.

Objevil se průvodčí, který nás pozdravil a požádal, abychom ve veselé náladě moc nezničili majetek Československých státních drah.

Zeptal jsem se, jestli náhodou neví, kam nás vezou.

„Do Prahy na nádraží Praha - střed,“ odpověděl s naprostou jistotou a Polcar mu místo poděkování vyřvaným hlasem ze zpívání tajemně řekl:

„Ták, teď to prasklo! Víte, že jste vyrazil vojenské tajemství, protože my to nesmíme vědět? To byste mohl mít taky pěkný malér, pane ajzopóne!“

Průvodčí se jen usmál, popostrčil si čepici víc z čela a odpověděl za hlasného smíchu všech:

„Podívejme se na toho skrčka. Voni ho vezmou na vojnu jen omylem. Když jede v tramvaji, tak nevidí přes jezevčíka na druhou stranu a chtěl by vyhržovat. Jedeš generále!“ a cvrnknul Polcara do nosu.

Všichni jsme se radovali, že budeme možná vojančit v Praze a to by byla lepší výhra než v loterii.

Jenže my jsme uháněli přesně na opačnou stranu.

Zastavili jsme v Postoloprtech, byli jsme v Žatci, jeli jsme zase zpátky a potom přes Konětopy, Mutějovice a v Rakovníku s námi několikrát šibovali. Odpoledne jsme projížděli bez zastavení naše nástupní nádraží Louny - předměstí v opačném směru, než jsme dopoledne vyjeli.

Na hlavním nádraží v Lounech vlak zastavil a nastoupil jen jediný pasažér. Tím byl náš dozírající důstojník.

Postupně prováděl kontrolu počtu budoucích vojáků. Když byl u nás, spustil Polcar:

„Soudruhu poručíku, jestli tuhle jízdenku platí armáda, mohli jste ušetřit, protože já dělám na dráze a mám režijní výhody. Kdybych věděl, kam pojedeme...“

„Víte, soudruzi, to musí být tajné kvůli zmatení nepřítel. Proto nevíte, kam jedete,“ odpověděl na půl huby.

Lokálka se blížila ke Slanému a my už byli pořádně otráveni tím kodrcáním.

Největší zavazadlo měl nejmenší Polcar. Obrovská plátěná taška byla narvaná k prasknutí. Škodolibě jsem se zeptal:

„Člověče, co máš v tý almaře? Máš mít jen nejnnutnější potřeby a ty vezeš celej kredenc.“

„Coby, mám všechno podle foršliftu. Máma mi dala balík hajzlpapíru...“ Celé kupé řvalo smíchy.

„Proč se chechtáte, vy blbci? Já mám na povolávacím rozkaze napsáno, že si mám vzít toaletní potřeby. Pokud to nevíte, tak hajzlpapír je papír toaletní.“

Jsem zvědavěj, kde ho budete shánět. Když toaletní potřeby, tak toaletní potřeby.”

Z rohu Jarda Dřínek dodal:

„V nejhorsím si pomůžeme Rudým právem.”

Vlak se pohyboval krásnou krajinou hlemýždí rychlostí a zastavoval v každé zastávce.

Pozvolna z nás vyprchávala ona radost a veselí a naše zásoby jídla na cestu se zákonitě tenčily.

Bylo už k večeru, když vlak dorazil do Prahy.

Na nádraží jsme spokojeně odešli do přilehlé ulice a nastoupili na vojenské nákladní výtřiesky.

My jeli ve dvou vozech, které měly na dveřích u řidiče křídou napsané tajné číslo našeho útvaru 3536.

Vedle řidiče seděl velitel vozu, urostlý četař, a s námi na korbě se vesele usmíval vymydlený svobodník.

Od něho jsme se dověděli, že jedeme do Břežan a že tam je velitelství pluku. Dokonce se nikterak netajil, že značky na jeho výložkách udávají protiletadlové dělostřelectvo, které spadá do protivzdušné obrany státu.

Tajemství netajemství, my věděli, na čem jsme. Hlavně že budeme základní vojenskou službu vykonávat poblíž Prahy.

Nikdo z nás netušil, co nás všechno čeká a co nás nemine.

Nákladňaky zastavily hned za bránou.

Zavřela se vrata a najednou jsme viděli všude všechno khaki. Nákladňaky nepřijely jen s námi, ale přivázely postupně další a další brance.

V kasárnách vedla cesta do mírného kopečka, byla prašná a po její levé straně stály v zástupu přízemní dřevěné baráky. Před nimi trůnil velký dvůr s auty, který se nazývá autopark.

Štáb, většina kancelářů a telefonní ústředna byly v pohledném zámečku hned vedle vstupní brány. Tady v suterénu byla kuchyň a jídelna, kam nás nasměrovali.

Protože jsme už byli vyhladovělí, rádi jsme zhltili vojenskou polévku a řízek s bramborovým salátem. No, spíš než salátem, s okyselenými brambory a nakrájenou cibulí.

Sotva jsme dojedli, už nás vedli do prvního baráku. Každý dostal do ruky poštovní poukázku na balík, balicí papír a kus provázku.

„Svléknout do naha!” zavelel poddůstojník a dal strohé informace:

„Všechno, co budete posílat domů, to znamená všechno kromě toho, co máte na povolávacím rozkazu, si zabalíte. Na balíkovou poukázku napíšete adresu domů a jako odesílatele jen své jméno a my zbytek doplníme razítkem útvaru. My to pošleme. Jasný? A švihejte, ať vám není zima.”

Nahatí jsme balili všechno nepotřebné v takovém spěchu, že si vojín Kučerka poslal domů i své brýle na dálku.

Zbytek věcí, které jsme neposílali domů, jsme si v hromádkách nechali na zemi v jedné větší místnosti.

Svobodník nám podával ručník s mýdlem a hned nás nasměroval do tak zvané koupelny. I když byl říjen, tekla voda nepatrně vlažná a my se drbali rýžáky.

Bylo to v takovém fofru, že některý se nestačil ani pořádně namočit a už ho hnali ven do dlouhé chodby. Tam byly všechny dveře otevřené a za nimi v každé místnosti nějaký voják.

„Jděte na konec chodby v předpažení,“ zněl další rozkaz.

Z jedněch dveří vyhodili na předpažené ruce zelenou deku, a jak jsem šel dál, z každých dalších na ni něco vypadlo. Na konci chodby jsem přes tu obrovskou hromadu věcí už nic neviděl.

„Vojáci, teď fofrem na konec baráku a tam se obléknete do stejnokroje. Fofr! fofr! Nechtějte, aby vám uniformy padly. Musíte si je mezi sebou vyměnit. V Sovětském svazu to také tak dělají!“

A skutečně nám naházeli na deku vycházkové stejnokroje tak, jak jim přišly pod ruku.

Já dostal krátké kalhoty, plášť mi byl až na paty jako nějakému maršalovi v tuhých mrazech, boty aspoň o tři čísla menší a lodička se zastavila až o moje uši.

Podobně na tom byli ostatní kluci, a tak jsme si všechno vyměňovali, až nám to padlo jako na míru. Tady jsme strávili nejdelší dobu a poddůstojníci nám ochotně pomáhali.

Už jako vojáci ve stejnokrojích jsme znovu v předpažení prošli zbývající chodbou. První vyletěla další deka, za ní prostěradla, spodky, košile, kravata, kostkovaná bělomodrá noční košile, kapesníky, dřevěný kartáček na zuby a ostatní potřeby i zbytečnosti.

S celým nákladem se všichni vrátili na místo, kde zanechali svoji skromnou hromádku majetku z domova.

Problém byl, že jsme přes haldu nových věcí neviděli, kde kdo má svoji hromádku, a věci nám trvale padaly z rukou.

Ešus se většinou zakutálel a přibory jen cinkaly o vydlážděnou podlahu nebo se schovaly pod některou cizí haldu věcí.

Největší potíže měl Polcar. Věci nemohl pobrat pro velký objem a tak malý mundúr na něho nebyl. Všechno absolvoval v trenýrkách s vysvětlivkou poddůstojníků, že musí jít do výstrojního skladu, kde ho obléknou. Kupodivu nenaříkal na zimu, ale ono veselí z vlaku a nádraží ho opustilo, když pochopil, že bude čekat až nakonec.

Kučerka si bez brýlí pletl kdeco, a když se zmínil desátníkovi, že nemá brýle a že je asi omylem přibalil do balíku domů, ten poučil nejen Kučerku:

„Vojáci, vojna není mateřská školka a byli jste odvedeni jako normální lidi. To si uvědomte, že já vám nějaký pitomý brejle hledat nebudu. Musíte holt koukat tak, abyste viděl.“

Jiný zase křičel tak, aby ho všichni slyšeli:

„Udělejte si ranec z deky a připravte se na zdravotní prohlídku. Potom vás odvezeme na palpost a tam se dovíte všechno další. Pro ty rance se zase vrátíte.

„Doufám, že si nikdo nemyslí, že by byl prohlíženěj i s rancem!“

Přestože jsme byli prohlédnuti u odvodu, prohlíželi nás i znovu i tady.

Orostlý doktor s obrovskými rukama, že by na ně potřeboval zbrojní pas, a dva zdravotníci v bílých pláštích to brali rychle.

„Zvedněte nohy! Nejdřív jednu a pak druhou. Dobrý, ploché nejsou. Otevřete ústa a řekněte á, vidíte dobře? Slyšíte mě? Dobrý. Máte nějakou chorobu? Jistě se cítíte dobře. Můžete jít.“ A bylo po nástupní zdravotní prohlídce.

Zdravotník každému však důkladně prohlédl hlavu, jestli nemá vši.

Potom jsme šli do místnosti, kde bylo pět židlí a pět rádob vojenských holičů, kteří nás nakrátko ostříhali tak rychle, že by se podívoval kdejaký chovatel ušlechtilých psů.

Vlasy, které zůstaly na naší blůze, smetli velkým rýžovým koštětem s uříznutou násadou. Nikdo nevěděl, jak vypadá, protože nikde nebylo žádné zrcadlo ani sklo, kam by se mohl ostříhaný voják podívat a zjistit, co z něho udělali.

Desátník nás zahnal k našim hromadám vyfasovaných věcí a četl jmenný seznam. Prikázal, že když přečte jméno, musíme zařvat:

„Zde!“ a odebrat se s rancem na korbu větriesky. Slováci řvali „tu!“

Už byla tma, když jsme dorazili mezi oraniště, kde stály velké stany, jen dva dřevěné přízemní baráky a kolem zakopaná protiletadlová děla zahalená v maskovacích sítích. Uprostřed bylo jakési nádvoří, lépe řečeno prostranství vysypané kamením.

Tomu všemu se říkalo palpost neboli palebné postavení.

Už nás toužebně očekávali a poddůstojníci podle seznamů rozdělili nováčky do družstev.

Mým velitelem byl desátník Dvořák.

Kdyby blbci měli světovou organizaci, určitě by v ní lehce získal významné postavení.

V civilu byl zahradníkem, pocházel z Ostravska a liboval si, když mohl někoho buzerovat anebo poučovat. Ani vojáci z jeho ročníku s ním moc nemluvili. Také o čem?

Každý jsme si vzali svůj ranec a podle pokynů zalezli do stanu. Tam byly kovové postele se slamníky napolo vycpanými slámou. Uprostřed stála kamínka a zima tu byla jako v hladomorně.

„Vojska, jsem desátník Dvořák a jsem vašim velitelem družstva. Ukážu vám všechno až zítra. To začne všechno pořádně. Až se budete divit!“

Potom bez jediného slova odešel a nezašněroval za sebou ani plachtu toho obrovského stanu.

Byli jsme umordovaní jako kořata. Ulehli na hrozně vlhké slamníky tak, jak jsme byli, a nic jsme neurovnávali.

Ráno strčil svoji vodnatou hlavu do stanu Dvořák a hrubě zařval:

„Budíííééé! Za pět minut nástup na rozcvičku do půli těla!“ Zazubil se a zmizel.

Vylezli jsme z postelí a prchali před stan. Tam stál on v teplákové bundě a popoháněl nás. Začal předcvičovat a my nevěděli, co se děje. Když ho omrzelo řvaní, řekl, abychom se umyli a uklidili ve stanu. Za patnáct minut byl další nástup. Na snídani.

Začala pátrací akce po ešusech, přiborech a utěrkách. Já našel ešus pod postelí, příbor jsem zkompletoval u kamínek a utěrka byla mezi bílými onuce-mi.

Snídani jsme zvládli dobře.

V koši byly housky a rohlíky, na stole v míse marmeláda a rozkrájené kousičky másla. U dveří stál obrovský černý hrnec s vlažným čajem a naběračkou. Každý se mohl nasnídat podle libosti.

Desátník se svým ostravským přízvukem oznámil, že po snídani máme zůstat v jídelně.

Teprve teď jsme si uvědomili, že téhle místnosti se říká jídelna.

Za chvíli se vrátili s četařem a dávali nám instrukce. Teoreticky nás obeznámili, jak se má slát postel, jak se máme meldovat k nařízeným při vstupu do místnosti, při odchodu z místnosti, uklízet, rovnat si věci. Kdy je nástup, kdy je večerka a kdy budiček. Potom nás vzali do našeho stanu. Až do oběda nás učili, jak všechno zvládnout.

Po guláši s kolínky a bramborové polévce jsme zase fofrem šli do středu prostranství docpávat své slamníky. Vojenská větřieska tam vyklopila fúru slámy a my z ní ubírali do slamníků a rohy pěchovali klacky, které dotáhl Dvořák.

Najednou jsem poznal, že chybí Polcar a ze známých už tu nikdo není.

Vedle mne cpal robustnější kluk z Ústí nad Labem.

Později jsme se s Mirkem Rücklem docela dobře skamarádili. Byl stavebním inženýrem, a protože na vysoké škole předmět vojenství zanedbával, musel jít na celé dva roky sloužit vlasti jako základač.

I jemu velel zahradník Dvořák.

Ten, když se dověděl, že Mirek je inženýrem, byl jako pomínutá liška. Poprvé v životě mohl inženýrovi dávat úkoly. A hlavně mu mohl přiděloval úklid umývárny a záchodů.

Když jsme si všechno jakžtakž uklidili, velitel družstva oznámil nástup, kde se seznámíme s velitelem baterie.

Nastoupili jsme všichni neurovnaně do středu nádvoří. Četař zavelel „Pozor!“ a z baráku vypochovala postava s podšitýma nohama.

Velitel roty neboli baterie nadporučík Králík. Uši velké neměl, zarudlé zelené oči ano. Rozkročmo nás přehlédal a ujal se slova:

„Soudruzí, jsem Králík a velitel baterie. Soudruzí poddůstojníci vás se vším seznáměj. Pokud budete něco nezbytně nutného potřebovat, můžete za mnou přijít rovnou se svým velitelem družstva. Od zítřka začne pořadová příprava a tak dále. Musíte všechno do přísahy zvládnout. Tak se snažte!

Pokud jde o otázky politické a otázky podobného charakteru, je tady soudruh rotný absolvent, kterež tu zrovna není, protože je pryč. Ten je můj zástupce pro věci politický. Vidím, že je vám všechno jasný. Velte, soudruhu četaři, rozchod“ a odkráčel do baráku.

My se rozešli po jednotlivých družstvech za svými veliteli do stanů a pokračovali v započatém učení vojenské latiny.

Zahradník z Ostravska nás ještě poučil, že se jí zásadně přiborem, nůž v pravé ruce a vidlička v levé. Také několikrát zdůraznil, že si potrpí na čisté boty a že zítřka vyfasujeme cvičné stejnokroje. Prostě, byli jsme jako v Jiříkově vidění.

Ten večer jsme se ještě museli biflovat, že služební řád A-I-1 byl 1.10.1950 nahrazen Zákl.-I-1 - řádem vnitřní služby a že platí Zákl.-I-2 - kázeňský řád.

Dodnes jsem nepochopil, proč jsme tohle museli vědět, ale pamatuji si, že v článku číslo 3 stálo: Voják je povinen vykonávat rozkazy nadřízeného.

Desátník to upřesnil:

„Rozkaz je pro podřízeného zákonem!“

Období základního vojenského výcviku se nazývalo přijímačem a my ho vykonávali tady v polích - v palebném postavení, které má chránit matičku Prahu před vzdušným nepřítelem.

Poznal jsem tu bezvadné kluky. Mirek Rückl, Jura Ouřada - tanečník Národního divadla v Brně, Honza Mašek a další.

Nejvíc mi byl sympatický vyzáblý blondák maďarské národnosti Jánoš Patašchi z malé vísky u Komárna.

Nejenomže česky nemluvil vůbec, ale i slovenština mu dělala menší potíže. Ovšem, znal perfektně československé zákony a romštinu.

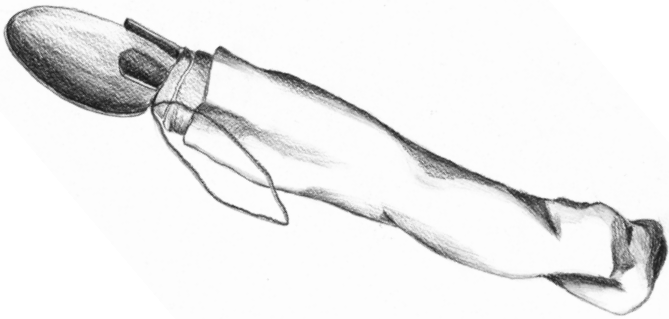
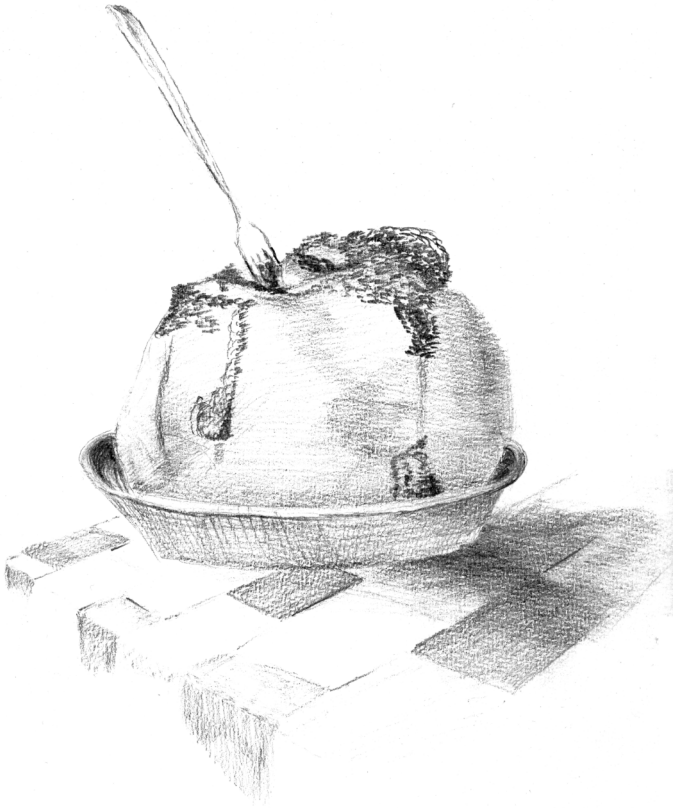
Povídal si občas jen s cikánem Imrem Kovaczem, který toho česky také moc neuměl.

V přijímači nás naučili všem základům vojenství a za pár týdnů jsme uměli vojensky zdravít, hlásit se, perfektně stlát poste, oslovovat nadřízené.

Soudruh rotný absolvent, zástupce velitele baterie pro věci politické, Jiří Mlejnek byl o něco málo větší než Polcar z Loun. Měl tlusté brýle a nakrátko ostříhané zrzavé vlasy.

Během výcviku nás postupně posílal Dvořák do jeho kanceláře k pohovoru. Zahlásil jsem se s čepicí v ruce a on mi pokynul, abych se posadil.

„Tak co, soudruhu vojine, jak se vám líbí na vojně? Neklesejte na myslí, když se vám něco nevyvede. Kdybyste něco potřeboval, s důvěrou se na mne obraťte. Vždycky najdeme řešení,“ žoviálně začal náš vstupní rozhovor.

„Tady ve vašem posudku čtu, že máte maturitu na strojní průmyslovce, že jste původem dělník a z proletářské rodiny a že jste byl zaměstnancem ONV Studenice. To je posila naší armádě! Budu s vámi počítat. Ve kterém odboru jste na ONV dělal?“

„Soudruhu absolovte rotný, já jsem kostelník z kostela svatého Barnabáše v Mílině na severu Čech.“

Jemu spadly brýle z kořenu nosu na špičku a já v jeho otevřené puse viděl zlatou korunku na stoličce vlevo dole.

„Soudruhu vojíne, já jsem politický pracovník a na vojně legraci nezakazuju, ale nenechám si ze sebe dělat srandu. Co jste dělal? Ale vážně!“

„Kostelníka v kostele sv. Barnabáše v Mílině u Studenice.“

„Tak vy nedáte pokoj? Vypadněte!“

Zvýšeným hlasem se na mne obořil a já se omeldoval, že provedu, a vypadl jsem ke svému družstvu, kde desátník Dvořák učil vojáky výkonu povelu:

„K zemi – vztyk – k zemi – vztyk.“

Nestačil jsem se pořádně zařadit a už jsem padal jako ostatní do tuhého bláta ke spokojenosti našeho velitele družstva. Ve skrytu duše jsem si kladl otázku, proč lidé urážejí voly, když tím názvem někoho častují.

Po večeri bylo osobní volno, ale mne si zavolal Králík, který měl noční službu.

„Tak vy jste kostelník? Člověče, vždyť to je jen kec, který vás může přivést do basy, že si z nás děláte srandu. Co jste před vojnou dělal? Ale pravdu, nebo se na to zeptáme na vojenský správě. To bude ale drahý. Tak co?“

„Soudruhu nadporučíku, já vojín Oldřich Charda jsem až do předposledního dne nástupu k výkonu základní vojenské služby v Československé lidové armádě byl kostelníkem v kostele sv. Barnabáše v Mílině v okrese Studenice v Severočeském kraji.“

„Dóóóost!“ zařval na mě.

Já stál v pozoru a nehnul ani brvou. Upřeně jsem se mu díval do očí.

„Hele, Charda, vy si děláte srandu. Já vás dám zavřít, že si děláte srandu z velitele jako jsem já. Jsem v armádě dost dlouho, ale s tím jsem se ještě nesetkal. Vy chcete být zašítej v base, že jo?“ zmírnil svůj tón a zase se posadil za stůl.

„Soudruhu nadporučíku, já jsem byl první kostelník s maturitou v celé litoměřické diecézi. Měl jsem na starosti celý kostel a plně...“ nedokončil jsem myšlenku a on už křičel:

„Já vám ukážu kostel. Dvořák vám vysvětlí, jak se uklízí náš vojenský chrám. No ták, vééén! Vypadněte!“

„Provedu, soudruhu nadporučíku!“ a vypadl jsem.

Ve stanu při osobním volnu seděli kluci zachumlaní v dekách u kamínek a tak jsem se k nim přidal.

Zahradník trval na tom, abychom spali v nočních kostkovaných modrobílých košilích. Každý jsme si vzali pod ni tepláky a podvlékačky, protože bychom jinak zmrzli. Mírek si do bílých čtverců na zádech obyčejnou tužkou napsal čísla.

Dvořák to při večerní prohlídce zjistil a zesinal vztekem:

„Vojáku, co to má znamenat? Tady jste na vojně a ne někde v nějaké blbej kanceláři. Co to je? Co to je? Co to má znamenat? Já vám vyženu ty vaše čísílka z hlavy!“

„Soudruhu desátníku, já jsem to učinil záměrně podle toho, jak jsem se dočetl v Obráně lidu. Tam stálo, a na obrázku bylo nakresleno, že je to jedna z cest, aby voják nepoužíval sprostá slova. Příkladně se jen řekne: Podrbej mě na sedmičce, nebo tě kopnu do dvanáctky, ty šestko...“ No a co? Počítat taky umím“ a odešel do dvanáctky. Bylo to, shodou okolností, rovněž číslo ložnice v baráku, kde bydleli mazáci.

Ve stanech jsme byli téměř do přísahy, která se konala slavnostně 6. listopadu.

Přijel na ni dokonce náčelník štábu pluku a předseda MNV z blízké vesnice.

Dostali jsme obalovaný řízek s bramborovým salátem. Ten se fasoval k obědu každou neděli anebo ve významné dny a svátky. Ke konci vojny počítali někteří kluci zbyvajících týdnů na řízky, které ještě v armády zhltnou.

Několik družstev bylo přemístěno na jiné palposty a nás nováčků tu zbylo kolem padesáti.

Desátník Dvořák nám nadále velel.

Liboval si, když nás v noci mohl budit, a měl radost, že jsme museli vstávat o hodinu dřív, abychom v kuchyni škrábali brambory k obědu.

Škrábali jsme je noži od příborů anebo je drhli rýžáky, které se používaly na podlahu. Ještě dneska tuto metodu s úspěchem používám. Ovšem s rýžákem nedrhnou podlahu a brambory namáčím do poměrně čisté vody. Ještě před přísahou navštívil náš palpost velitel pluku.

Byli jsme v jídelně u oběda. Už jsme používali normální nádobí a ešusy čekaly na bojové podmínky.

Blbounem byl ve vojenské hantýrce kynutý knedlík naplněný marmeládou a posypaný strouhanou houskou s cukrem a políty omastkem. Byl tak velký, že se vešel jen taktak na talíř.

Kovacz si pochutnával na tvrdším blbounovi lžící. Když velitel pluku vstoupil do jídelny, četař zavelel:

„Vztyk! Pozor!“ a chtěl podat hlášení vstupujícímu majorovi.

Cikán se tak lekl, že mu knedlík spadl na zem. Když velitel dal povel, abychom pokračovali, Kováč knedlík sebral a začal se v něm rýpal lžící.

Nejvyšší představitel pluku to viděl a přistoupil k němu:

„Soudruhu vojine, co takhle jíst příborem. Doufám, že ho máte. Tak s ním jezte!“

Imre vzal nůž do levé ruky a se vší silou chtěl vidličku píchnout do blbouna. Ten z talíře vyskočil přímo na přezku opasku velitele pluku. „Soudruhu četaři, to je neslýchané! Nechám potrestat velitele družstva. To jste vy?“

„Nejsem, soudruhu majore. Patří do družstva desátníka Dvořáka,“ zavelel zase vztyk a pozor. Velitel odešel v doprovodu velitele baterie nadporučíka Králíka.

V době osobního volna chudák Imre Kovács musel zbylé a všechny nedoježené blbouny krájet vidličkou a nožem tak dlouho, až to perfektně uměl, že by mohl jíst na diplomatických recepcích.

Když se nechtělo Pataschimu něco dělat nebo se mu nechtělo poslechnout, prohlásil:

„Nemtudum...nemtudum,“ což zřejmě v maďarštině znamená: „Nerozumiím.“

Sem tam řekl něco slovensky a to tak zamumlal, že mu nikdo nerozuměl.

Všichni byli z něho zoufalí. O zahradníkovi desátníku Dvořákově nemluvě. Když Pataschimu při nástupu Králík nadával, ten na něho nepřítomně zíral, potom se usmál a zase:

„Nemtudum.“

Nic nepomáhalo.

Až jednoho dne se objevil s plnou polní vysoký urostlý četař, kterého k naší bojové rotě převeleli z plukovního skladu, kde v klidu a teple mohl rozjímat o civilu.

Celá baterie musela nastoupit a velitel se ujal slova:

„Tady vedle mne je četař Kalár, který je z východního Slovenska. Má jediný úkol: Naučit vojína Pataschiho chápat a rozumět vojenským rozkazům.“

Proto bude neustále vedle Pataschiho, a ten bude dělat vše, co bude dělat soudruh četař. Všechno úplně stejně. Všechno! Soudruhu četaři, jste podřízeni desátníku Dvořákově tak dlouho, dokud Pataschi nebude schopen chápat rozkazy. Okamžitě se nastěhujete do jejich stanu a postel budete mít vedle Pataschiho. Jasný?“

Kalár to měl za pár a chystal se z vojny do civilu. Přípravoval se na to v teploučku výstrojního skladu na velitelství pluku a jen proto, že byl maďarské národnosti, musel na palpost, aby tady lital s nějakým nováčkem, který to hraje, že nerozumí vůbec ničemu.

Navíc bude podřízen desátníku Dvořákově, který mu bude dávat na srozuměnou, že i když má o jednu prýmku míň, bude ho pěkně buzerovat.

Uvelebil se v našem stanu na postel vedle posteले Pataschiho.

Co mu četař řekl, nikdo nevěděl. Už druhý den bylo vidět, že Jánoš poněkud lépe chápe rozkazy a snad i začíná rozumět česky. Měl pod levým okem menší monokl a dva drápance na pravé tváři. Netrvalo ani týden a už nemusel společně běhat. Pataschi plnil všechno docela obstojně.

Na každém kroku pokukoval po svém četaři.

Vždycky, když něčemu nerozuměl, poslal ho Kalár na záchod, šel za ním a Jánoš se vrátil tu s utrženým knoflíčkem, tu s červeným flekem na tváři nebo rozseknutým rtem. Ale začínal rozumět. Neříkal nemtudum, ale spíš téměř spisovně „Nem értem“ – nerozumím.

Někdy upozornil svého instruktora Kalára: „Értem ha lassan beszél,“ což by se dalo přeložit, že rozumí, když mluvíte pomaleji.

Ani ne za čtrnáct dní uznal nadporučík Králík, že Kalár splnil to, co se od něho očekávalo, a povolil, aby se přestěhoval do ložnice druhého ročníku.

S Pataschim se dalo komunikovat.

V přijímači k nám občas zavítala nějaká návštěva. Po veliteli pluku to byl kapitán Tuček, náčelník štábu.

Byli jsme v jídelně a probírali vojenské hodnosti a jejich označení. Hodnosti byly v pořadí: vojín, svobodník, desátník, četař, rotný, staršina, podporučík, poručík, nadporučík, kapitán, major, podplukovník, plukovník, generálmajor, generálporučík, generálpukovník, generál armády a prezident, jakožto vrchní velitel.

Školení vedl četař Marvan.

Otevřely se dveře a v nich stanul mohutný náčelník štábu v doprovodu velitele naší baterie nadporučíka Králíka.

„Vztyk, pozor!“ zavelel četař, my se našťajfovali do nacvičeného pozoru a on podal kapitánovi hlášení:

„Soudruhu kapitáne, četa při školení mužstva z vojenských řádů. Hlášení podává četař Marvan.“

„Pokračujte,“ přikázal kapitán a ptal se:

„Co probíráte, soudruhu četaři?“ „Armádní hodnosti a jejich označení, soudruhu kapitáne.“ „Tak se něco dovíme. Třeba vy, soudruhu vojíne,“ a ukázal na Pataschiho u prvního stolu.

Pozoroval jsem Králíka, jak klopí oči a upřeně se dívá na podlahu. Pataschi se postavil do pozoru a rázně se představil:

„Voják Pataschi.“

„Tak nám řekněte, soudruhu vojíne, jak za sebou následují hodnosti.“

Pataschi se zamyslel a spustil:

„Voják, svobodník, desátník, četník, rotník, generál.... prezident.“

Prezidenta trochu zdůraznil hlubším a protáhlejším hlasem.

Tuček zalpal po dechu, popostrčil si brigádýrku dozadu, ruce dal v bok a přistoupil blíž k Pataschimu:

„Takže, desátník a četník? A co důstojníci, máme také v naší armádě nějaké, soudruhu vojíne?“

„Hej. Podporučík, poručík, nadporučík, major, prezident.“

A opět zdůraznil prezidenta typickým způsobem.

Náčelník štábu měl vyvalené oči a oba byli obličejí od sebe vzdáleni jen pár centimetrů. Důstojník rudnul, ale nekončil:

„A co takhle nějaký kapitán, podplukovník? Co? Ty nemáme? Co jsem já?“

„Velitěl, súdruh. Zo štábu.“

„Ale jakou mám hodnost?“ řval kapitán bez všech zábran. Pravou rukou si klepal na levou výložku a křičel na Pataschiho:

„Co je to tady. Tady, vy tupče! Co to je?“

„Výložka, súdruh velitěl. Ale to pozná každý voják,“ začal poučovat druhého nejvyššího velitele u našeho pluku. Ten zařval:

„Eště si dělejte srandu!“ a obrátil se na velitele baterie Králíka:

„Soudruhu nadporučíku, to je úroveň v naší armádě! To je důsledek špatné velitelské práce.“

„Soudruhu kapitáne, vojín Pataschi je z východního Slovenska a čeština mu občas dělá potíže. Jinak je snaživý. Je ovšem obrovský trémista,“ vytáčel se velitel baterie, aby zachránil situaci.

„Tak on je trémista? Hm. Tak ho vyzkoušejte vy, když já ho trémuju,“ zareagoval Tuček a hřbetem ruky si otřel čelo, i když se v jídelně netopilo.

Králík se dal do plnění rozkazu.

Postavil se k Jánošovi, klidným a ztišeným hlasem, ale se zatnutými zuby pravil:

„Pataschi, řekněte nám hodnosti důstojníků. Pěkně pomalu, nespěchejte, klidně. No ták.“

Vojín stál jako kamenný sloup a byl zticha. Nadporučík začal napovídat:

„Tak jste říkal podporučík, poručík, nadporučík. No a další hodnost je přeci kapitán.“

Pataschi chytil vítr do plachet svých vědomostí a doplnil svého velitele:

„Aj majora máme. Major, podplukovník, plukovník, nadplukovník... prezident.“

„Vojíne, přeci nadplukovník není. Mezi plukovníkem a prezidentem jsou ještě generálové. Jak to je?“

Nadporučíku Králíkovi skočil do řeči náčelník štábu:

„Podívejte se na mne, vojáku. Co jsem já?“

„Velitěl zo štábu.“

„Ale jakou mám hodnost? Co na mně vidíte?“

„Vy stě hodný a tak všetko nosíte. Máte velíku hodnosť. Vás poznám, ale súdruh prezident tu eště něbol.“

„Pataschi, přeci víte, jaké máme generály. Tak jaké?“

„Dobré generály a veľa ich je. Generál major, generálů poručík. Preto musí aj major počúvat poručíka. Prezidenta nie?“

„Dóóst,“ zařval Tuček tak mohutně, že spadla nástěnka na téma Armáda s lidem a lid s armádou.

Četař nestačil ani zavelet pozor k pozdravu na odchod návštěvy, jak rychle oba důstojníci vystřelili ze dveří politickovýchovné světnice.

Do druhé hodiny školení přišel četař Kalár, vyžádal si vojína Pataschiho, že jej musí doučit hodnosti. Ten se postavil do pozoru a bez vyzvání spustil:

„Voják, svobodník, desátník, četař, rotný, staršina, podporučík, poručík, nadporučík, kapitán, major, podplukovník, plukovník, generálmajor, generálporučík, generálplukovník, generál armády, prezident.“

Kalár zalapal po dechu.

„Súduh četař, doučil som se to o pauze. Veď súduhovia mi pomohli.“

„Nevadí Pataschi. Půjdeme to předvést veliteli baterie. Odchod!“ a odešli společně.

Kalár dostal vycházku jako odměnu za to, že Pataschi zvládl znalosti o vojenských hodnostech v tak krátkém čase.

Vždycky jsem si myslel, že vojáci hodně střílí. Až teprve na vojně jsem poznal, jak jsem se hluboce mýlil. Za celé dva roky jsem všeho všudy střílel jen čtyřikrát. Poprvé to bylo na palpostě.

Řádně nás na všechno připravovali.

Vyrazili jsme na střelnici. To byla jakási rokle, kde se střílelo do náspu z určené palebné čáry. Tři poddůstojníci připravovali terče a vždycky hlásili veliteli výsledky střelby, kdo jak se trefil. Potom se schovali do příkopu úplně vpravo od náspu.

Stříleli jsme z pušek.

Po skupinkách jsme zalehli do trávy na palebnou čáru, ukázali, že máme prázdnou nábojovou komoru a dostali jsme náboje. Potom podle povelu zbraně nabili, připravili se k palbě, zamířili a stříleli do terčů.

Střelbám velel sám velitel baterie. Já byl určen jako zdravotní služba, protože se mnou počítali do kurzu pro sběrače raněných.

Tak jako se sbírají kaštiny, bylinky nebo žaludy, na vojně a ve válce se sbírají ranění vojáci.

Dali mi zdravotnickou brašnu a tím i výsadu, že jsem po vlastní střelbě nemusel stát s kluky v útvaru, ale za velitelem. Tam jsem zaujal místo hned, jakmile jsem odstřílel. Byl jsem v první čtveřici střelců.

Střelby probíhaly v pohodě až do té doby, než na palebné čáře zalehl Jáno. Tak jsme všichni říkali Jánoši Pataschimu, který zalehl na pravém okraji čtveřice.

Nabil a na povel vystřelil.

Ještě nebyla střelba u konce a poddůstojníci v příkopu za náspem daleko vpravo od terčů křičeli:

„Po nás se střílí! Nestřílejte po nás!“ a jen těžko se dali přesvědčit, aby vylezli a nahlásili výsledky zásahů do terčů. Nadporučík Králík hned pochopil, o co jde. Zastavil palbu a přešel k Jánovi.

„Člověče, musíte zavřít jedno oko a tím druhým mířit. Jasný?“ a vrátil se na své místo.

Po další ráně zase křičeli poddůstojníci, že se bojí.

Králík křičel na Pataschiho:

„Vy jste nerozuměl, že máte jedno oko zavřít!“ Otočil se ke mně a rozkázal, abych mu šel náplastí jedno oko zalepit.

Z brašny jsem vytáhl roličku s náplastí šest centimetrů širokou, kus odtrhl a šel ke střelci.

Protože před zbraň se nesmí nikdy vstupovat, zalepil jsem mu oko zezadu a vrátil se za nadporučíka. Po povelu „pal“ bylo vidět, jak chudák Jánoš zápasí s puškou.

Pravou rukou tlačil pažbu pod levé oko, na nic nečekal a stlačil kohoutek. Vyšla rána jedna, druhá a z příkopu poddůstojníci žalostně prosili o vystřídání. Slyšel jsem:

„My se chceme dožít civilu a nenecháme se tady zastřelit jako zajíci. Proč po nás pálíte?“

Když to viděl velící důstojník, rozčílil se a hnal se na Jána:

„Co to děláte? Máte zalepený jedno oko, tak miřte jen tím druhým. Jasný?“

„Jasný, ale keď já mám zalepené pravé a ne to onaké, kterým němerým.“

Králík se rozeřval zase na mne, že jsem hňup, abych mu zalepil to druhé.

„Soudruhu nadporučíku, když mu zalepím to druhé, neuvidí vůbec,“ začal jsem polemizovat.

Nadporučík pro to neměl moc pochopení a zařval:

„Jedno oko odlepit, druhý zalepit! Padejte! Vy jste stejnej blbec jako on.“

Přistoupil jsem za Jána, vzal za růžek dobře přilepené náplasti a vši silou ji strhl. Ten zařval bolestí, nebo úlekem, a vši silou mě z polohy ležícího střelce praštil svojí mohutnou zednickou tlapou. Ránu jsem ignoroval, vytáhl kus připravené náplasti a zalepil mu levé oko.

Velitel baterie křičel na poddůstojníky, aby připravili terče. Jenže ti nevystřelili ani přílby a jen vykřikovali:

„Chceme do civilu a nenecháme se teď odprásknout. Prosíme...“

Nadporučík se k nim rozběhl, něco si povídali, a když vyšli, společně s ním upravili terče. Potom, za ním příkrčení, přiběhli až k nám.

Pataschi se trefil do figury. A přímo do černého středu na výtečnou. Největší radost měl velitel baterie nadporučík Králík.

Šel jsem odlepit náplast, ale Jáno mě odehnal nakopnutím a obsloužil se sám.

Když jsme se vraceli dobrých dvanáct kilometrů usilovným pochodem zpět na palpost, docela jsme se propotili. Jánovi se na místech, kde měl přilepené náplasti, lepila špína a prach. Vypadal moc zajímavě.

Protože náplast jsem lepil šikmo na každé oko, špína vytvořila jakési písmeno „V.“ Jako Victoria – vítězství.

Pro získání vojenské odbornosti nás posílali do různých kurzů a některé kluky vybrali dokonce i do poddůstojnické školy.

Jánoš Pataschi odešel na kurz kuchařů.

U baterie zůstali kuchaři dva, z každého ročníku jeden. Neměli to lehké, protože hladový voják je špatný voják. A tehdy se na stravu dbalo stejně jako na dodržování hygienických předpisů.

V kuchyni na palpostě byla vždycky určena služba dvou vojáků, kteří v kuchyni pomáhali. Hlavně se starali o úklid a topení.

Když byl jeden kuchař na vycházce nebo na opuštětku, druhý jej plně zastoupil svým zvýšeným pracovním vypětím.

Živě si vzpomínám na službu v kuchyni, když vařil už vyškolený kuchař Jáno. Službu pomocníků v kuchyni jsme měli s Mirkem Rücklem.

Tehdy to byla neděle. Tedy hovězí polévka, bramborový salát s obalovaným řízkem. Vařilo se asi pro sto strážníků.

Den předem jsme uvařili brambory.

Ráno jsme je ihned oloupali, rozkrájeli do malých necek na silné plátky a Jáno nakrájel kvantum cibule. Přitom mu tekly slzy jako malému klukovi po výprasku a několikrát na naši adresu řekl:

„To bude smradu ve vojenském šiku!“

Vylil do necek láhev octa, hodil hrst soli a o malinko menší hrst pepře. Vyhrnul si rukávy a svýma mohutnýma prackama všechno zamíchal, aniž by to ochutnával. Pak jsme tento bramborový salát i s neckami zastrčili pod stůl. Byl hotov.

Kuchař šel do lednice a přinesl dva velké kusy vepřového masa. Když je rozměřoval na počet potřebných plátek, nesměli jsme mluvit. Plátky nařezal a spořádaně rozházel po kuchyňském stole tak, že připomínaly seřazené jednotky vojenské přehlídky na Letenské pláni.

Do každé ruky si vzal paličku na maso a klepal, jako když hraje na cimbál. Přitom se sám doprovázel nějakou maďarskou písní se slovy končící slokou:

„Hege, mege, retete...“ a my s Mirkem společně doplnili českým textem: „Kam se na nás serete.“

Když Jáno doklepal celý řízkový útvar, maso posypal moukou, solí, pořádnou dávkou mletého pepře a obrátil je. Cimbálovka se opakovala.

Potom maso naházal do velkého plechového kastrolu, kde měl rozkvedlaná vejce s mlékem. Jakmile tam naházal všechny plátky masa, vstrčil do kastrolu ruku a řízky zamíchal. Potom vytahoval jeden za druhým a házel je do hrnce naplněného strouhanou houskou. Tam je zakvedlal stejným způsobem.

My zatím topili ve sporáku, až byly tály rozpálené do červena. Do velkého pekáče plného rozehřátého oleje házel jeden řízek za druhým a omastek stří-

kal na plotnu i na nás. V kuchyni bylo kouře, jako by nám tam někdo hodil dýmovnici. O smradu ani nemluví.

Kupodivu se řízky osmažily dobře.

Mezitím se v hrnci vařily hovězí kosti. Přidal rozpůlené mrkve, celé petržele, celé cibule a tři kila rýže. Hodil do hrnce hrst soli, hrst černých kuliček pepře a zalil nějakým kořením z flašky pod stolem. Polévka byla připravená k vydávání strážníkům...

Když vařil, vojáci nechodili k fasovacímu okénku v jídelně jen se lžicemi a eventuálně s příbory, ale především se džbánky, laškami nebo ešusy plnými vody, aby oběd zapili.

Nejeden prohlašoval, že už má chřtán propálený jako nějaký mexikán. Ale chutnalo to. Nic jiného na vojně nezbyvá.

Faktem je, že Jáno byl velice čistotný, nešidil a dopřával vojsku maďarských chutí. Ze všech kuchařů celé divize vykazoval největší spotřebu koření. Na druhé straně jeho baterie měla nejmenší nemocnost horních cest dýchacích. Inu, není Maďar jako Maďar!

Mám na Jána jednu nezapomenutelnou vzpomínku. Byl jsem už jako zdravotník na ošetřovně a dostal rozkaz, abych provedl na jednotlivých palpo-
vtech kuchařům výtěry stolice. To se dělá proto, aby se zamezilo případům, kdy kuchař je bacilonosičem. Výtěr se prováděl špejlí na konci s vatičkou. Dřevěná špejlička byla prostřena špuntem sterilní zkumavky, kterou jsme dostali z laboratoře, kam jsme výtěry vozili k rozborům. Pataschi se bránil.

Bylo to pro něho něco příšerného. Chtěl se výtěru za každou cenu vyhnout. Uplácel mě šiškou polosuchého salámu, pytlíky různých koření, a dokonce nabízel peníze.

Jenže to nejde. Musí se napsat protokol a jde skutečně o nezbytnou hygienu.

Vysvětloval jsem mu nutnost výtěru a rozboru jeho stolice, že je to potřebné v zájmu všech, že to nebolí, že je to snesitelné. Všechno mé úsilí bylo marné.

Ze zoufalství jsem to šel ohlásit veliteli baterie nadporučíku Králíkovi. Ten si nechal vojína Pataschiho zavolat do kanceláře. Jáno, celý pobledlý strachem, se zameldoval. Králík vstal od stolu a podíval se mu upřeně do očí:

„Pataschi, budete vytřeni, protože je to předpis. Jasný?“ a zařval:

„Kalhoty stáhnout a prdel na mě vystrčit. Pataschi proveďte!“

Ten chudák vystrašeně koukal po mně, po Králíkovi a po chvíli ukázněně a srozumitelně česky ze sebe vysoukal:

„Provedu, kalhoty stahuju a na vás, soudruhu nadporučíku, prdel vystrkuju.“ Všechno udělal rychle a vzorově. Velitel se předklonil a rozkaz doplnil už trochu mírněji:

„Roztáhnout si půlky svejma rukama. A pořádně Pataschi!“

Když to Jáno udělal, já vzal špejli se špuntem ze zkumavky a zavrtal s ní v jeho zadku tak, jak jsem byl naučený.

Jenže vtom Jáno pustil půlky, zařval, zavrtěl se a špejlíčka se kdesi uvnitř přelomila.

Křičel, jako by mu trhali jednu nohu od druhé.

Iniciativu převzal zpět do svých rukou velitel baterie:

„Ticho, vojáku, neřvete, jako by vám o něco šlo. Vohněte se a zase pořádně roztáhněte půlky. Nebo to tam necháme a to byste potom viděl, co taková špejlíčka s vámi udělá.“

Vojín kuchař uposlechl a já pozoroval, jak už má zadek celý podrápaný svými neostříhanými nehty.

Králík se stále pečlivě díval do Jánovy řitě, a aniž by svůj pohled odklonil, mi přikázal: „Podejte mi z prostředního šuplíku psacího stolu kleštičky!“

Ty používal při opravách hodinek, což bylo jeho hobby.

Vzal je a opatrně se pošťoural Jánošovi v zadku.

Jeho snaha byla korunována úspěchem. Já nastavil zkumavku a půlku ulomené špejle s výtěrem jsme tam zastrčili. Tím byla zachována sterilita a Pataschi uchráněn dalšího odběru.

Sotva byla špejle venku, Jáno si jednou rukou držel kalhoty, druhou zadek a meldoval: „Soudruhu nadporučíku, dovolte mi odejít!“

Ještě jsem slyšel z chodby dozorčího: „Co ti tam dělali? Ty jsi řval, jako by ti někdo natrhnul prdel.“

„Hej. A Králík si na to vzal ještě kleště.“

Občas si zajdu na nějakou maďarskou specialitku. Pokud jsem v nějakém jiném kraji, rád poznávám tamní mravy a kuchyň. Když jsem byl v Maďarsku, nikdy jsem neměl to štěstí, že bych ochutnal takovou kuchyň, jakou prezentoval Jánoš Pataschi.

Byl však jeden z mála vojáků, který celé dva roky odsloužil na jednom místě u jediné baterie a pod jedním velitelem.

Z doslechu vím, že spolu měli zvláštní vztah. Králík nenechal na Pataschiho dopustit, nikdy za celou vojnu ho nijak nepotrestal. Kuchař zase na oplátku ještě lépe a radostněji přikořeňoval jídlo pro svého velitele baterie.

Díky Pataschimu se prý stal z Králíka notorik, jak si zvykl zapíjet jídlo.

K jeho cti třeba říct, že se stravoval společně s vojáky.

Bez spojení není velení

Někteří jsme byli převeleni na jiné palposty a přeřazeni na různé odbornosti. Většina však zůstala u původních profesí protiletadlového dělostřelectva. Někdo se cvičil na zaměřovače, jiný nabíječe nebo v některé jiné funkci.

Já absolvoval kurz sběračů raněných. Naučili mě ve velmi krátké době zdravotnickým základům. Sice jsme v kurzu nezískali vědomosti, dovednosti ani návyky na úrovni zdravotních sester, ale přesto jsme něco pochytily a dodnes toho někdy využívám.

Na palpostě byl každý večer na chodbě nástup, kde dozorčí přečetl rozkaz velitele baterie nebo velitele pluku.

V rozkazu bylo všechno, co se jednotky a pluku týkalo. Od pochval až po tresty přes všechna potřebná sdělení. Kdy se mohou nosit rozhalenky místo kravat, že od zítřka nám povolili nosit dlouhé kabáty nebo i šály a podobně.

Prostě a jednoduše: všechno na rozkaz. Jak by řekl Švejk:

„Zum Befehl“ - podle rozkazu.

Dozorčí zavelel pozor, my se naštajfovali, on podal hlášení veliteli baterie a ten dal pokyn, aby dozorčí přečetl rozkaz velitele pluku.

Přečetl, že tři vojíní jsou převeleni k velitelské rotě na velitelství pluku do Břežan. Mirek Rückl, Honza Malsník a já.

To bylo pro mne dost zajímavé. Předpokládal jsem, že budu podle odbornosti zřejmě na ošetřovně, což by byla výhra.

Honza Malsník byl určitě převelen k autorotě, protože v civilu absolvoval všechny kurzy a zkoušky jen proto, aby se stal učitelem autoškoly, což se mu podařilo, a v Mostě až do nástupu vojny byl zaměstnán v autoškole.

Mirek Rückl neměl žádnou vojenskou odbornost. Byl jen stavebním inženýrem.

Nakonec chytil nejlepší zařazení.

Na vojně se dbá, aspoň papírově, na hygienu. Palebná postavení protivzdušné obrany byla budována v polích kolem Prahy a musela mít řádné předpisové záchody nebo latríny, které byly někde jen provizorním zařízením. I když plnily svůj účel dobře, nevyhovovaly.

Velitel pluku rozhodl vytvořit stavební družstvo pro výstavbu hygienických zařízení. No a Mirek byl do družstva zařazen. Moudrý velitel zvážil a určil jej velitelem stavebního družstva, byť byl prvoročkem, třebaže věkově o dost starší než ostatní vojáci.

K němu byli převeleni ještě tři kluci v civilu, povoláním zedníci, a propůjčen jeden řidič s nákladním autem Tatra 111.

Tohle stavební družstvo stavělo hajzly celou vojnu. Když dostavěli záchody na vybraných palpostech, začali opravovat ty, co postavili dřív. Moc kluků jim to závidělo.

Na korbě nákladáku měli míchačku na maltu, cihly, vápno, vozili si písek, a hlavně nebyli nikdy nikde k zastížení.

Bydleli jsme v Břežanech na stejném baráku a já dokonce s nimi v jedné ložnici.

V bednách na nářadí, které si podle rozkazu museli zamykat, měli schované nažehlené vycházkové uniformy a byli stále venku na černých vycházkách a nejednou svezli nákladní tatrou lecjaké holky.

Sem tam nějaké babce nebo důchodci poopravili ve vsi plot, hospodskému omítku nebo sklep na pivo. Za melouchy dostávali peníze, které jsme společně utráceli. Měli se bezvadně a Mirkovi to vydrželo celou vojnu.

Na palpostě jsme odevzdali většinu věcí a pěšky se vydali na pluk do Břežan.

Tam jsme se ohlásili, dostali instrukce a šli se hlásit veliteli roty, tedy velitelské baterie kapitánu Linkovi.

Vlídně nás přijal a oznámil, že vojín Rückl je ve stavebním družstvu pod velitelskou pravomocí zástupce velitele pluku pro zásobování majora Doubka, vojín Malsník bude školen pro nějakou práci s autáky a nakonec, že já jsem převelen k plukovnímu náčelníkovi spojení.

Jen velice skromně jsem upozornil, že jsem byl školen jako sběrač raněných, tedy zřejmě pro zdravotní službu. Linek se podíval do nějakého spisu, na mne a zase do papírů:

„Tady jasně stojí, že budete k náčelníkovi spojení. Jestli tam budete spojoval raněný vojáky, nebo dráty, je jeho věc. Dozorčí vám řekne, kde se máte hlásit. Odchod!“

Náčelníkem spojení pluku byl kapitán Šťoviček. Důstojník drobnější postavy, s černým knírkem a výraznou pleší. Byl přívětivý, klidný a působil dojmem, že nemá rád konflikty. Měl samostatnou kancelář v jednom z přízemních baráků.

Když jsem se ohlásil, zrovna telefonoval. Nechal mě stát v pozoru a nepřetržitě si mě prohlížel. Když skončil telefonování, začal:

„Tak vy jste ten Charda? Dobrý. Máte průmyslovku pro jemnou mechaniku a optiku. To znamená, že se vyznáte i v jemné mechanice. Proto budete v dílně tady na štábu přímo pode mnou. Občas se něco mechanického poškodí na radiostanici a tak to dáte dohromady.“ „Ježíši Maria!“ zoufale jsem si ulevil. „Vždyť já, soudruhu kapitáne, v životě žádnou radiostanici neviděl. Nepoznám anténu od sluchátek, a ještě abych to opravoval. Pro Bůh!“ nedokončil jsem zoufalé sténání a Šťoviček vstal, přišel ke mně blíž a s upřeným pohledem do mých zoufalých očí řekl:

„Charda, prej ste byl kostelníkem. Pamatujte si, že žádné náboženství a pánbíčkářství tady nebudete zavádět. Proto budete v dílně úplně sám.

Nebojte se ničeho. Když něco nezvládnete, dáte to do divizní opravny v Ruzyni a hotovo. Teď běžte na rotu, všechno si vyfasujte, tady máte klíče od dílny a zítra ráno se tu hlase. Půjdu vám všechno ukázat. Zatím se tam jen podívejte, uklidte a vyřízeno. Běžte!“

„Provedu,“ zahlásil jsem a odešel na rotu.

Pomocníka dozorčího velitelské baterie, tedy roty, sloužil nějaký šofér druhého ročníku. Mazák, jak se jim říkalo. Nám prvorochačům říkali bažanti.

Když jsem mu vyprávěl o svém zoufalství z nového zařazení, uklidnil mě:

„Ty vole, to jsi chytil dobrej melouch. Šťóva je fajn. Nikoho nebuzeruje a podepíše ti často vycházku nebo opuštěák.“ To bylo povolení k opuštění ubytovacího prostoru i na několik dnů.

„Jen je to trochu posera a bude se bát, abys neudělal nějaký malér. On je chudák poznamenaný, že za protektorátu sloužil ve vládním vojsku někde v Itálii. V armádě ho nechali jen proto, že tu spojařinu ovládá a že ke konci války přeběh k partyzánům a tam ho vzali do Komunistický strany Itálie. Tak mu naši tu vladařinu odpustili a Taliáni se přimluvili, aby s ním bylo všechno OK. Ale pozor! To se povídá. Jestli to je pravda, to nevím. Faktem je, že je to slušnej chlap. Buď rád, že budeš u něj.“

Ráno jsem se hlásil náčelníkovi spojení pluku a šli jsme do malé dílny na druhém konci baráku. Vysvětlil mi, kde jsou jističe, pojistky, zásuvky a předal seznam náradí.

Na stole stály dvě bedny s nejrůznějšími přístroji a budíky.

Poprvé v životě jsem viděl vojenskou přenosnou radiostanici typu RM.

„Tady jsou urvaný příchytky, úchyty řemenů a koukám, že chybí i knoflík od potenciometru. Tak to dejte do kupy. Pak se tu zastavím“ a odešel.

Po pravdě řečeno to nebylo nic složitého a mně se opravy povedly. Šťóva byl spokojen.

Prožíval jsem své nové zařazení obstojně.

Hodně jsem si četl, poslouchal rádio a někdy se zastavil Mirek na partičku šachů nebo mariáše, pokud se nechal doprovodit některým zedníkem z jeho družstva, protože mariáš se hraje ve třech. Z palpostu přivezli radiostanici, kde se něco vevnitř spálilo.

Náčelník spojení rozhodl, že se jedná o složitější opravu, která se musí provést v divizní opravně v Ruzyni.

Mně dal rozkaz, napsal papíry, ty zalepil do obálky, vysvětlil cestu a poslal mě na velitelství divize, kde opravna byla.

Ráno jsem vyrazil směr Ruzyně.

Jenže po tak dlouhé době se mi zastesklo po dívce, která byla ve Studenicích.

Rychlík jezdil z nádraží Praha - střed přímo. Dlouho jsem se nerozpakoval a pohlednou, ale rozbitou radiostanici RM dal do úschovny zavazadel.

Vlak se pomalu rozjžděl, skočil jsem na stupátko posledního vozu a nechal se unášet do Studenic. Průvodčímu jsem ohlásil, že lístek nemám, protože jedu načerno za holkou. Poklepal mi na rameno a usmál se:

„No, jo. To jinak nejde. Vojáci stejně mají slevy, anebo dokonce neplatí vůbec. Jen se uveleb, lehni si, a kdyby něco, já tě vzbudím. V Lovosicích občas nastoupí nějaký ten lampasák, ale já ho do kupé nepustím. Chceš cigaretu? Kouříš?“

Poděkoval jsem, zalezl do kupé a skutečně před Studenicemi mě průvodčí vzbudil, jak slíbil. Moji lásku jsem zastihl doma, protože měla zrovna nějakou virózu a ležela. Tak jsme si jen popovídali a já jel zpátky do Prahy. Tentokrát mě vzal bez jízdenky přímý autobus až na Florenc. Na nádraží jsem vyzvedl v úschovně zavazadel radiostanici a večer v půl jedenácté dorazil na vrátnici velitelství divize v Ruzyni. Tam jsem si nechal potvrdit, že jsem tam byl, a vrátil se do Břežan noční Prahou s radiostanicí na zádech. Ráno jsem se hlásil svému veliteli, že jsem byl na velitelství divize a oni mě nepřijali, protože jsem přijel pozdě. Jako důkaz jsem předložil orazítkovanou propustku.

Kapitán Štoviček se vztekle podíval na telefon, zavolał ústřednu a požádal o spojení se „Svorkou“. To byla šifra pro divizní ústřednu.

Potom chvíli mluvil a ještě větší chvíli poslouchal. Přitom jen pokyvoval hlavou. Položil sluchátko a přistoupil ke mně blíž:

„Byl jste tam. To je pravda. Ale až v noci! Odtud jste odešel po snídani. Kde jste se flákal s tou radiostanicí? Víte, co to je, když se ztratí v armádě radiostanice?“

„Soudruhu kapitáne, nejsem Pražák, abych hned trefil. Bloudil jsem Prahou. Občas mě náhodní chodci poslali schválně jinou trasou. Ale přes ty všechny svízele jsem dorazil do místa určení podle vašeho rozkazu.“

„Nemyslete si, že jsem nějaký farář a že mě budete voblbovat. Nejsem včerejší!“ Chvilku se zamyslel a pokračoval už klidněji:

„Pravda je, že jste tam dorazil. Sice pozdě, ale přece. Na druhý straně nemůžete být takový blbec, když máte maturitu. Dobrá. Zítra jedu na divizi

a tak to tam vezmeme autem. Ale příště vás dám zavřít, až zčernáte. Odchod!”

Svoji odbornost radioopraváře jsem ukončil okamžitě, jakmile mi přinesli na stůl radiostanici s tím, že má vadné nějaké napájení. Abych nevypadal hloupě před tím klukem, co ji přinesl, otevřel jsem zadní víko a vstřčil někam tenký, ale dlouhý šroubovák. Zajiskřilo se jako v ohňostroji při oslavách Dne vítězství na Rudém náměstí v Moskvě.

Všechno kolem v tu ránu bylo černé. Kluk dostal strach a hned z dílny utekl.

„Když mně říkali, že jste kostelník a že máte maturitu, myslel jsem si, že budete inteligentní. Ale vy jste vůl jako anděl. Takovýho blbce nemohu nechat na rádiích. Člověče, vy byste zlikvidoval za chvíli celé spojení pluku s ostatními útvary. Pudete do skladu spojovací techniky a uklidíte to tam. Sem už nepáchnete. Odchod!”

Rozkaz je pro podřízeného zákonem a proti tomu se nedá nic dělat. Ve skladu jsem všechno pořádně uklízel téměř čtrnáct dní. Do té doby, než si na mne Štoviček vzpomněl.

Zavolał si mě do kanceláře:

„Charda, půjdete na telefonní ústřednu. Jeden z obsluhy dostal zápal plic a už se tam asi nevrátí. Chtěl se ulejšvat ze služby, a tak kecal, že je cyklistický závodník. Na štábu chtěli mít reprezentanta pro Armádní tělovýchovné dny, a tak jsem dostal rozkaz, že mu mám umožnit trénink.

Vůl, uhnal si zápal plic a já mám problém. A ten problém vyřešíte vy. Bude- te sloužit na ústředně. Slouží se tam nepřetržitě čtyřadvacet hodin. Budete se střídat a nemyslete si, že bych chtěl, abyste tam byl sám. Jste na to celkem čtyři. Nikdo na ústřednu nesmí vstoupit kromě služby, mne a náčelníka štábu. Ostatní mohou s vámi mluvit jen malým okénkem ve dveřích. Kdybyste chtěl na záchod, zavoláte dozorcího a on vás nechá na tu chvíli vystřídat pohoto- vostní službou. Né aby vás napadlo čůrat do umyvadla, které tam je. Jinak byste mohl také dostat prokurátora. Jasný?

Od zítřka začnete sloužit. Teď tam jdu s vámi, všechno vám ukážu a vojín, který momentálně slouží, vás pořádně zaučí. Jasný? Jdeme!”

Telefonní ústředna byla v prvním patře budovy štábu, původně hezkého zámečku. Dveře měly mříže a ve výši očí malé otevírací okénko. Vedle futra dveří byl zvonek.

Nad dveřmi byl nápis oznamující, že se tam nachází telefonní ústředna a že je tam vstup přísně zakázán.

Náčelník spojení zazvonil dvakrát dlouze a jednou krátce. Přitom mi řekl, že to je jeho signál, aby služba věděla, o koho jde.

Otevřela se dvířka malého okénka a v nich se objevil kousek hlavy zrzavého Ládi Šímy, který zrovna sloužil. Štoviček mu přikázal, aby otevřel. Vstoupili jsme a kapitán vysvětlil obsluze, že mě má zaškolit. Poklepal přátelsky Ládu na rameno:

„Doufám, Šíma, že to zvládnete. Pokračujte“ a odešel.

Obsluha seděla za stolem. Z něho vyčuhovaly kolíky, které se zastrkovaly do děr v čelním panelu ústředny. Když někdo volal, spadla jakási klapka na čelním panelu, a tím obsluha poznala, kdo volá. Potom se zastrkovaly kolíky tak, aby oba určené účastníci mohli spolu hovořit.

Nejednalo se o nic složitého, ale hrozně otravného a stereotypního. Člověk měl sluchátka na hlavě a furt zastrkoval kolíky sem a tam. Nejprve se musel ohlásit:

„Tady Racek,“ což byla šifra naší plukovní ústředny. Potom spojovatel vyslechl přání volajícího a řekl:

„Spojím“ a zastrčil kolík do díry čísla volaného.

A tak to šlo den za dnem, hodinu za hodinou. Ven na vycházku jsme mohli jen sporadicky, protože jeden sloužil, druhý měl pohotovost a ti zbývající dva byli rádi, když odpočívali, pokud nás nehonili na výcvik nebo nějaké politické školení mužstva.

Snad po měsíci, nebo později, jsem z toho začal skutečně blbnout. Sám jsem si povídal se sebou, zpíval jsem si na ústředně, háčkoval z příze dečku a přemýšlel, jak se dostat odtud pryč.

Šťoviček na mne neudělal špatný dojem.

Rozhodl jsem se, že za ním zajdu, aby mě odtud poslal pryč, nebo úplně zblbnu, a bude průšvih, když spojaře odvezou do blázince rovnou z plukovní telefonní ústředny.

Vynadal mi do nesvědomitých vojáků, nezodpovědných kostelníků a já nevím jak ještě. Na závěr rezolutně prohlásil:

„Na tý ústředně budete! Garantuji vám, že tam dosloužíte, kdyby byla i třetí světová válka nebo mě přejel tank T34. Prostě a jednoduše, budete tam sloužit a hotovo. Vy mě, Charda, budete ještě prosit, abyste tam mohl sloužit. To vám garantuju. A ven!“

„Soudruhu kapitáne, já jsem to myslel dobře. Ale jak je vidět, musím hledat jiné způsoby. Jak jste to myslel...“

„Véén! Vypadněte a na ústřednu!“ ukončil moji audienci náčelník spojení kapitán Jan Šťoviček.

Druhý den jsem nastoupil službu jako obvykle. Strkal jsem kolík za kolíkem z díry do díry.

Kolem desáté dopoledne spadla klapka s nápisem „SVORKA“ a mně bylo jasné, že je to divizní ústředna. Zastrčil jsem kolík a ohlásil:

„Racek, slyším.“

„Tady Svorka, plukovník Malý. Spojte mi náčelníka štábu.“

„Spojím,“ správně a předpisově jsem zareagoval, vypočil Svorku a kolík zastrčil do díry náčelníka štábu kapitána Tučka:

„Soudruhu kapitáne, volá Svorka, plukovník Malý.“

„Spojte nás,“ dal rozkaz Tuček.

Já spojil hovor a ve sluchátkách poslouchal. Asi po třetí větě jsem je rozpojil a zeptal se Tučka příjemným hlasem:

„Hovoříte?“

„Ano, nepřerušujte nás.“

Já spojil a opět poslouchal. Za chvíli je zase rozpojil a zeptal se plukovníka, který byl náčelníkem štábu celé divize, jestli hovoří. Ten už méně klidně řekl, že ano a abych je nepřerušoval.

Když jsem je rozpojil asi po páté, zařval Malý na Tučka:

„Václave, co to máte na ústředně za idiota? To si neumíš udělat pořádek ani na nějaké pitomé ústředně? Přijed' ke mně. Nedá se nic dělat, ale když nejde spojení, přijedeš večer v devět. Já sloužím a ty budeš mít čas si udělat pořádek ve spojení. Konec.“

Patrně vzteky praštil se sluchátkem telefonu, protože mně zalehlo v uších, jak to zapraskalo v mých sluchátkách.

Téměř okamžitě spadla klapka náčelníka štábu kapitána Tučka. Zasunul jsem kolík a vážným důležitým hlasem se ohlásil:

„Slyším.“

„Spojte mě okamžitě s náčelníkem spojení. Okamžitě!“

Vycítil jsem z hlasu kapitána Tučka jisté pobouření. Zastrčil jeho kolík do díry Šťovíčka.

„Soudruhu kapitáne, volá vás náčelník štábu. Asi to spěchá, protože je nějaký nerudný,“ snažil jsem se svého velitele připravit na rozzuřeného šéfa štábu našeho pluku.

„Nechte si ty vaše průpovídky a spojte nás.“ Vydal rozkaz a já je spojil se zapojeným odposlechem do svých sluchátek.

„Tady Tuček. Šťovíčku, co to tam na tý ústředně máte za idiota? Celý pluk má malér. Rozzuřil tak plukovníka Malého, že musím k němu na poradu v noci. Ale Šťovíček, jestli nás za toho vašeho idiota vyžene někam do lesů zase na nějaké cvičení, nepřejte si mě.“

Teď mě pečlivě poslouvejte. Ihned, nejlépe okamžitě teď, a pokud možno ještě dřív, vyměníte službu na ústředně. Kdo tam slouží? Jak se jmenuje ten váš inteligent?“

„Vojín Charda, soudruhu kapitáne. Má maturitu, ale je to zřejmě nějaký blbec bez papírů, protože...“

„...to mně je úplně jedno. Vyměnit a hned! Konec“ A zavěsil. Můj velitel ještě držel sluchátku, když jsem se ozval:

„Mluvíte?“

„Domluvili jsme.“ Zavěsil a já pokračoval ve spojování.

Asi za deset minut zvonil zvonek. Nepřetržitě v jednom kuse. Věděl jsem, že to bude Šťovíček. Byl tak rozpálený, že zapomněl zvonit svůj signál. Já pochopitelně zvonění ignoroval, jak mi nařizovaly instrukce. Když vztekem mlátil a kopal do dveří celý bez sebe, otevřel jsem malou špehyrku:

„Prosím, soudruhu kapitáne. Nevěděl jsem, že jste to vy. Neslyšel jsem váš signál, až tyhle rány na dveře.“

„Okamžitě otevřete, jste vystřídán tady vojínem Krškou a na tuhle ústřednu už nepáchnete.“ Řval se zarudlým obličejem a já tam po celou vojnu ani nenakoukl, natož abych tam páchnul.

Zavolal si mě do kanceláře a s předstíraným klidem vysvětloval:

„Charda, vy mě nebudete kompromitovat. Nemám zájem, aby si u pluku, nebo dokonce u divize mysleli, že si neporadím s jedním vojáčkem. Nikam nebudete chodit, s nikým moc kecat a půjdete do spojovacího skladu uklízet. Nechci vás vidět, ale hlavně nechci o vás slyšet. Odchod!“

Ve skladu jsem trávil krásné chvíle. Nejenže jsem si tady dělal všechno, co jsem chtěl, ale byla tu i zábava. Nikdo sem nepřišel. Jen občas kluci na mariáš nebo poslouchat západní muziku. Dny docela dobře utíkaly.

U velitelské roty byli vojáci, kteří odborně patřili ke štábu, a tudíž přímo pod nejvyšší plukovní důstojníky.

Jen občas si kapitán Linek vzpomněl a nechal rotu nastoupit, aby si vojáci uvědomili, že je velitelem. Jinak si nás nešímal. Uměli jsme dobře zdravit, chodili vyžehlení a v pěkně slušivých uniformách. Kluci z výstrojního skladu nebo krejčí či ševci, se o to postarali za krabičku cigaret nebo nějaké to pivko.

Protože kluci na štábu sloužili u všech významných velitelů, všechno jsme věděli podstatně dřív, než samotní naši náčelníci.

Když jednou po večeri přišel Krška ze služby na ústředně, začal si balit ruksak:

„Pánové, dneska volal Gopa s Grenarem, aby vyhlásil v deset hodin nepředpokládaný poplach. Že prej bude štábní cvičení celé divize. Tak si sbalte.“

Bylo nám jasné, že nás to nemine. Připravili jsme si své věci a zalehli oblečení, abychom nemuseli po vyhlášení poplachu blbnout s kvapným oblékáním a balením plné polní. O důstojníky jsme neměli obavy. Grenar jim to stejně předem důvěrně řekl, a tak většinou zůstali v kasárnách a po vyhlášení poplachu se chovali překvapeně.

Dozorčí zapískal a z plných plic řval: „POPLÁCH!!!“

Linek kontroloval naši bojovou připravenost a nestačil se divit, v jak krátkém čase naše baterie nastupuje ke svým velitelům.

Jen já se bál a nevěděl, kam se vrátit. Zaklepal jsem na dveře kanceláře Šťovíčka. Ten telefonoval a přitom si šteloval opasek, dohodu, tašku s mapou a kontroloval pouzdro pistole. Na stole měl připravenou ocelovou přílbu. Já už měl ten těžký kbelík na hlavě.

Položil telefon a nenechal mě ani zahlásit:

„Charda, je divizní štábní cvičení. Bez spojení není velení, a tak sehraje významnou úlohu. Pojedete se mnou v autě. Ale, Charda, s nikým nebudete mluvit, nikde se nebudete vykecávat, a pokud možno, se někde zašijete tak, abyste nebyl na očích. Jasný? Jinak si mě nepřejte. Zavřete hubu a jedem!“

V autoparku se už formovala kolona. V prvním voze jel velitel pluku major Grenar s náčelníkem štábu kapitánem Tučkem a jedním radistou.

Hned za nimi jel náš gazík. Vedle šoféra seděl náčelník spojení. Na zadním sedadle radista rotný Vománek a vedle něho já, který jako jediný měl na hlavě těžkou ocelovou přílbu sovětského vzoru.

Přišlo mi komické, když Štova přijímal rozkazy do svých sluchátek a mikrofonem je posílal dál. Všechno bylo šifrované. Svorka se stala Kabelem, Pěnka-va se vyklubala z Racka a Motýlek byl Vránou.

Prostorný operační sál byl v podzemní úrovni. V čele jakési pódium se stolky pro řídicí důstojníky, telefony, mikrofony a spousta map. Proti byla obrovská plexisklová deska s nakreslenými čtverci, do nichž se zakresloval pohyb pomyslných nepřátelských letadel. Poprvé jsem viděl ve vojenských stejnokro-
jích děvčata, která právě ono zakreslování prováděla. Jiná byla u radiostanic nebo telefonů. Hemžilo se to tam až nebezpečně obojím pohlavím.

Šel jsem za svým náčelníkem a doslova na všechno čuměl jako tele na nová vrata.

Všichni tři nejdůležitější důstojníci našeho pluku se zameldovali veliteli naší divize generálmajoru Gopovi. Ten jen mrkl na hodinky, souhlasně pokýval hlavou a něco jim řekl.

Grenar s Tučkem zasedli na volná místa za stolky na pódiu a začali se zapo-
jovat do operace proti vzdušnému narušiteli. Náčelník spojení Štoviček seděl za nimi u radiostanice s rotným Vománkem.

Pochopil jsem, že štábní cvičení bylo zaměřeno na koordinaci činnosti pluků celé divize. Velitelé a náčelníci štábů všechno prožívali s nevšední zaujatostí.

Já počumoval po holkách a litoval, že měly normální uniformy a nebyly jen tak v halenkách a sukních.

Cvičení probíhalo asi dobře. Generál seděl za svým stolkem a jen pozoroval, jak se velitelé činí. Já seděl na druhé straně sálu a pozoroval jeho. Občas jsem zaregistroval, že mu klesají víčka a padá plešatá hlava.

Byl vysoký urostlý chlap s blankytně modrýma očima. Miloval dvě věci. Vojnu a svoji o dvaadvacet let mladší manželku, která byla herečkou Hudebního divadla v Karlíně. Říkalo se, že je pěkná ženská a Gopu zbožňovala.

Už bylo k ránu a generál byl očividně znaven.

Jedna holka v uniformě u plexiskla měla na zemi postavenou plnou fľašku karlovarské kyselky. Napadlo mě, že generálmajor potřebuje pít, aby neusnul. Vzal jsem kyselku, rukou oťrel sklenici, která stála vedle, a šel k veliteli divize. Ani mi nepřišlo, že z něho měl kde kdo strach, i když skutečně budil dojem nepřístupnosti a arogance.

„Soudruhu generále, nerad se vnucuji, ale pozoruji vás, že jste asi trochu unaven z toho tepla. Proto se, prosím, napijte,“ řekl jsem úplně civilně a upřímně bez vojenského drilu. Podíval se na mne, poděkoval a nalil si plnou sklenici bublinkové minerálky.

„Děkuji. Vy jste odkud? Z kterého útvaru?“

„Vojenský útvar 3536 Břežany, soudruhu generále.“ To už jsem řekl trochu nejistě a narovnal se do pozoru.

Gopa vzhledl, podíval se mi do očí a k mému překvapení rozkázal:

„Vezměte si támhle tu židli a posadte se ke mně.“

Udělal jsem, co řekl.

Viděl jsem kapitána Šťovíčka, jak vyvaluje a střídavě klopí oči.

Generál si krátil dlouhou chvíli tím, že na mně vyzvídal všechno možné. Když jsem řekl, že jsem chtěl být hercem, že jsem dělal studentské kabarety a mám rád humor a anekdoty, musel jsem mu jich pár vyprávět. Roztál jak sněhulák v červenci, a když se mu některá zvláště líbila, poplácal mě po zádech. I on dal nějakou k lepšímu, ale já ho po zádech neplácal, i když byla anekdota dobrá.

Využíval jsem vymožeností českého jazyka a on si liboval, když jsem na příklad utrousil, že můj jeden kantor znal sedm řečí a většinou česky. Nejvic se smál, když jsem řekl, že kamarád koupil manželce hodně vysokou kolébku na dítě jen proto, aby slyšeli, když jejich děťátko z ní vypadne.

Seděli jsme celou hodinu v družném hovoru. Generál se naklonil k sousednímu stolkou, kde seděl nějaký major z divize, něco mu řekl a pokračovali jsme dál. Po chvíli se objevil voják a nesl v každé ruce šálek kávy.

Šťovíček, Grenar a Tuček už z nás nespouštěli oči. Když jsem generála přesvědčoval, že nejmírumilovnější jsou plešatí lidé, protože si nikdy nevjedou do vlasů, plácal se do stehna a chechtal se nahlas.

Musel jsem mu slíbit, že něco napíši pro jeho manželku. Občas jezdila po estrádách nebo na nějaká vystoupení mimo divadlo a potřebovala monolog. Vymlouval jsem se, že to neumím, ale nakonec jsem slíbil, že něco vymyslím a napíši.

Najednou začalo být na sále rušno. Dovolil jsem se, odešel a šel zase k té plexisklové tabuli koukat na vojandy. Zvláště na jednu, která měla i v uniformě hezky tvarovaný zadek i předkus.

Cvičení prý dopadlo dobře, spojení u našeho pluku fungovalo skvěle. Naše velitelská baterie dostala v rozkaze pochvalu a kapitán Linek byl rád, že jsme všichni tak brzo nastoupili.

Zavolał si mě náčelník spojení.

„Charda, koukal jsem, že jste seděl s velitelem divize. Upřímně, ale upřímně, co jste mu nakecal. Co budu mít za průser? Ale pravdu!“

„Soudruhu kapitáne, známe se se soudruhem generálem Gopou osobně. Jeho matka ještě dodnes bydlí vedle nás. Poznal mě, a tak jsme si popovídali. Chtěl, abych přišel dneska k nim na večeři, ale odmítl jsem, protože se mi nechce. Jeho manželka je totiž sestřenicí mého tatínka, a tak jsme vlastně asi nějaký příbuzní.“

„I velitel pluku říkal, že se určitě dobře znáte. To bylo vidět. Charda, já proti vám nic nemám, ale na tu ústřednu už nechodte. Líbí se vám ve skladu? Když ne, tak něco vymyslíme. Na tom cvičení jste byl dobrý. V pátek

vám dám opuštěný a můžete jet domů na celé dva dny. Co dva, celé tři dny. Jděte!”

Užil jsem si tři dny a v pořádku se ze Studenic vrátil na ubikaci.

Dozorčí mi ráno oznámil, že mám okamžitě přijít ke Šťovíčkovi.

Když jsem vstoupil, nenechal mě ani zahlásit a spustil neobvykle příjemně:

„Charda, vy přeci musíte umět promítat filmy. Máte průmyslovku a na politickém někoho shánějí. Nadporučík Baborík si vás všiml při cvičení a tak mě požádal o vaše svolení. Jenže nemají tabulkové místo, a proto budete papírově nadále pode mnou, ale jinak u něho. Hlaste se tam hned. Odchod!” Nadporučík Baborík byl podsaditý postavy a trochu ráčkoval. Jednal velice příjemně.

„Tak, to jste vy ten příbuznej velitele naší divize? Dobrý. Určitě umíte promítat. Potřebuju tady někoho, kdo by jezdil po palpostech s pojízdným kinem. Promítač, který tu je kmenově, svobodník Frtála, je v nemocnici a nějakou dobu si tam pobude. Byli krásť májku v Kaslínovicích a přerázli ji, jak se na vojáky sluší. Ten stožár padnul zrovna ke kládám u rybníka, kde konal potřebu Frtála. Padl rovnou na něho. Je to vůl a pije vodu.

Viděl jste už šestnáctku promítačku? Musel, protože máte průmyslovku na optiku. Tady máte rozpis, jak budete na palposty jezdit. Gazíkem vás bude vozit Šebánek.”

Po výstupu s generálem jsem pozoroval, že se vzhledem k mé osobě něco mění. Zcela se zapomnělo, že jsem dělal kostelníka, důstojníci mě nechávali na pokoji a občas se na mě i usmáli.

S kinem se jezdilo každý den navečer, promítal se postupně stejný film na všech palpostech pluku a my se do kasáren vraceli až pozdě večer. Proto jsme druhý den mohli déle vyspávat. Jen občas se nás nadporučík zeptal, jak nám to jde.

Filmy vybíral on a my pro ně jezdili do civilní půjčovny. Nejedna voják si při promítání filmu pochruoval.

Vzpomínám si na sovětský film „My z Kronštatu“. Klubovna byla skoro prázdná. Jen tři vojáci a já. Přesto se promítalo. Při druhé cívce jsem poslouchal a slyšel u promítačky jakési vrčení, které pomalu sílilo. Když byl konec filmu a já rozsvítil, musel jsem pracně budit všechny tři vojáky. Teprve teď se mi ulevilo, že promítače nic není a že to vrčení způsobili všichni tři diváci, kteří leželi na zemi a spokojeně chrápali, jako když se porouchá strhovač projektoru.

Protože zájem o útvary pojízdné kino upadal, dostal Šebánek strach, že by přišel o dobrou službu. Znal se s chlapíkem v půjčovně, kde nám vždycky psali do sešitu předání filmu s datem, dali razítko a my jeli promítat.

Umluvil chlapa, že nám místo filmu o partyzánech „Bílá tma“ dá do krabi-

ce kovbojku „Staré Colorado“. Přitom zapsal „Bílou tmu“ a domluvili jsme se, že v případě maléru řekne, že spletl krabice.

Byl to jeden z mála amerických starších filmů, které se někde i u nás promítaly.

Podstatně stoupla návštěvnost a na palpostech dozorčí, občas i velitelé, podepisovali, že jsme promítali „Bílou tmu“.

Ráno jsme se měli oba hlásit u Baboríka. Předpokládali jsme, že bude malér a že u kina končíme. Jenže to bylo obráceně.

„Prý vám dali v půjčovně „Bílou tmu“ a vojsku se to líbí? Stoupá návštěvnost. Sám jsem to neviděl. Postavte tu aparaturu na pévéesku u vaší roty a pustíme si to.“

„Soudruhu nadporučíku, včera prasknul bajonetový spoj u zaostřování. Tak já to nejdříve opravím a pak to promítneme,“ zachraňoval jsem situaci. Myslel jsem, že by mezitím Šebánek přivezl skutečně „Bílou tmu“ a bylo by po maléru. Jenže nadporučík trval na svém:

„Vezměte tu druhou promítačku a za půl hodiny promítáte. Jděte!“

Nedalo se nic dělat. Přišel přesně za půl hodiny. My byli připraveni. Zhasl jsem. Šebánek přistrčil pohodlnou židli našemu cenzorovi.

Ten neřekl ani slovo a pozorně sledoval film. Když jsem instaloval druhou cívkou, vyžádal si od Šebánka kontrolní sešit a celou přestávku v něm pečlivě listoval.

Po filmu začal problém rozebírat:

„Tak vy promítáte místo „Bílé tmy“ „Staré Colorado“? V sešitě vám všichni podepisují „Bílou tmu“. Co tomu říkají velitelé?“

„Líbí se jim to, soudruhu nadporučíku,“ reagoval pohotově Šebánek a já se připojil:

„Kladně hodnotí úmysl v politickém působení na vojáky, aby pochopili těžký, a hlavně nebezpečný život amerických zemědělských dělníků, kterým, na rozdíl od nás, neříkají družstevníci, ale kovbojové. Chudáci, často se musí ke svým právům prostřílet. Myslím si, že je to dobře vymyšleno. Totiž tma je tmavá. Kdyby byla bílá, nebyla by to tma, ale mlha. Kovbojům, tedy americkým družstevníkům, žádné světlo ve tmě zatím, soudruhu nadporučíku, zatím nesvítil, ale pouze mlhavě jim bliká nějaká lepší budoucnost.“

Podíval se střídavě na mne a na Šebánka. Chvilí se zamyslel, opětně prolistoval sešit a řekl:

„Něco na tom je, ale stejně ten film je zvláštní. Nechte to tady instalované a odpoledne budete promítat pro štáb.“ Odešel, aniž pozdravil.

Odpoledne přišlo několik důstojníků. Baborík se ujal slova:

„Soudruzí, vybral jsem pro vás film, abyste mohli posoudit, jak žijí američtí zemědělníci.“

Šebánek zhasl a já pustil „Staré Colorado“. Všichni koukali se zaujetím. Na konci promítání náš nadporučík pravil k divákům:

„To byla součást naší osvěty, naší politické práce. Na jednotlivých rotách promítáme „Bílou tmu“ ze Slovenského národního povstání.“

Nikdo nic neříkal. Všichni byli očividně spokojeni.

Nám přikázal, abychom film vrátili a vyměnili podle plánu za jiný. Bylo nám jasné, že to byla dobrá finta. Žádný důstojník přeci nebude nikde vykládat, že se v kasárnách promítají kovbojky, když sám na ně chodí.

Nikdo se tím nechlubil a žádný průšvih z toho nebyl.

Nadporučík Baborík si rád zašel do hospody, aby mohl filozofovat na nej-různější témata, která jej napadla.

Popíjel jedno pivo za druhým a hrozně rád rozprádal debatu o potenci. Neustále na mne útočil, abych se zapojil.

„Víte, soudruhu nadporučíku, že potence záleží na stravě a hlavně na psychice?“ neodolal jsem jeho výzvam a dal se do toho:

„Je nesmírně velké množství literatury, kde se člověk o potenci může dočíst a porovnat svoji kondici a aktivitu.“

„Charda, tak o tom mi povídejte. Ale nekecat,“ přikázal. Já do sebe obrátil polovičku piva a dal se do řeči:

„Četl jsem, že na potenci u mužů nad třicet let je nejlepší zelenina. Hlavně pórek a celer, protože je v tom hodně fosforu. To pomáhá. Taky se doporučuje nakládaná zelenina, tedy čalamáda. Není dobré pít moc kafe a alkoholu. Ale vyplatí se to. Věřte mi, soudruhu nadporučíku.“

Chvilí přemýšlel, dal si další, v pořadí už sedmé pivo a těžce zvedl na mne od stolu pohled:

„Člověče, na tom něco bude. Já to všechno vyzkouším teď přes neděli.“

Zaplatil útratu i za mne a odebral se na autobus směr Praha - Pankrác, kde bydlel se svojí o něco mladší ženou, původem z Ukrajiny.

V pondělí si mě zavolał:

„Tak jsem to všechno zkusil, jak jste mi poradil, ale musím vás zklamat. Stará mně řekla, že jsem vůl jako hrom a blbej jako vošatka těhotnejch netopýrů.“

Nejdřív jsem koupil ten pórek a celer. Potom jsem sežral kilovou flašku čalamády a místo, abych se vzmužil, jsem se drbal, jako když pes v kožichu honí blechy, protože mám po té kyselé zelenině šílenou kopřivku. Kdyby byla pravda, že v celeru je hodně fosforu, potom bych musel svítit víc než petrolejka. Po pórku jsem akorát smrděl a nebylo ze vzmužení vůbec, ale vůbec nic. K ničemu nedošlo a stará raději pletla ponožky na zimu. Chápete, že jste kecal?“

„To není možné. Přeci věda nelže. Byl to akademik Mazlíkov, vyhlášený sovětský vědec,“ vymýšlel jsem si.

„Ten třeba ve svém díle „Jak na to a jak z toho“ jasně dokázal, že mužova aktivita je závislá na věku. Tak na příklad, já si to přesně na počet dnů už nepamatuji, ale muž ve dvaceti je aktivní v roce 270krát, ve třiceti 267krát, ve čtyřiceti 253krát, v padesáti 107krát, v šedesáti 71krát, v pětadesáti už jen 59krát, v sedmdesáti už ...“ Vtom mě Baborík přerušil:

„Nekecejte! Podle toho by mně už dneska bylo tři sta dvacet let! Jenže já se na to vykašlu. Pravdu jste měl, že záleží na stravě. Jenže můj brácha je jako bagoun a musel si dítě stejně adoptovat.“

Když jsme jindy seděli v hospodě, začal debatu o muslimském nábožen-

ství. Obdivoval Mohammeda v jeho vztahu k ženám, že povolil každému chlapovi čtyři manželky. Přestože byl politrukem, nekritizoval islámské náboženství.

Měl dobré vědomosti o Egyptě, protože tam jednou byl na zájezdě. Také mě poučoval:

„Od nepaměti jsou Egyptanky pěkný ženský. Myly se ve vodě Nilu a drhly směsí popela a hlíny, která nahrazovala mýdlo. To by moje stará nesnesla. Ty ženský na sebe dbaly už od útlého mládí. Když žena ovdověla, často si ji bral za manželku její švagr, aby nezůstala sama a aby měla sexuální život bohatý. O sexu moc nemluvili a nepsali. Až na několik lechtivých výjevů. Například byl nalezený slavný Turínský papyrus, znázorňující přírodou štědře obdarovaného kněze s prostitutkou.

Ještě že nejsme ve starém Egyptě. Kdybyste viděl moji švagrovou, pochopil byste o čem mluvím.“

Jindy zase přicházel s tématy o koních, farmářství na Západě nebo o výcviku dravé zvěře.

Byl tak upovídaný, až byl roztomilý. Nikomu nikdy neublížil, ale také nikdy nikomu nepomohl.

Koneckonců, není přítelem jen ten, kdo pomáhá, ale hlavně ten, kdo neublíží.

Byl šťastný, když se mohl vypovídat, rád se poslouchal a bylo mi líto, když si mě zavolal Šťovíček, že už u Baboríka nebudu, protože ho převeleli na divizi.

Za jeho éry se u naší roty moc politiky nepěstovalo. Když bylo politické školení mužstva, prováděl ho některý poddůstojník a my jsme se prospali, aniž by to někomu vadilo.

Baboríkovi šlo hlavně o to, aby nebyl nějaký průšvih a aby se vědělo, že u útvaru se dělá dobrá sto procentní politická práce.

Nevlastnil moc inteligence, ale nebyl to velký blbec.

Proti bráně do zámečku v Břežanech byl nevelký přízemní dům s využitým podkrovím. V průčelí měl dvojkřídlové dveře a na každé straně dvě větší okna. Nad vstupními dveřmi nabíleného baráku byla na oprýskané omítce cedule RESTAURACE.

Byla to ta hospoda, kam jsme všichni rádi chodili. Nikdo ji nenazýval jinak než „U čtyř stehů“, protože tu vládla matka s dcerou.

Obě byly blondýnky. Matka trochu vyzáblejší, s větší kadencí slov, menšími ňadry, ale za to s víc nalakovanými nehty. Vojáci i důstojníci jí říkali Jaga.

Dcera ve stáří kolem třicítky měla na svůj věk velké životní zkušenosti a dokázala se velice dobře orientovat i v ošemetných situacích.

Byla menší postavy, a jak to už u malých ženských bývá, byla velice přitažlivá. Měla pěkně souměrně rostlou postavu, štíhlé boky, alarmující poprsí a přímo ukázkové nohy. Krásné modré oči lemovalo výrazné obočí a jasně smyslné rty byly zastřešeny malým orlím nosánkem.

Prostě ženská, které si nemohl nikdo nevšimnout.